WEB
werkgroep educatief beraad

OPVOEDINGSBRON

voor ouders en andere opvoeders in de kerk

IN GESPREK

Geloofsgesprek met kinderen

6 gezinsmomenten over Ge-denk-en

Gedenkstenen

FEBRUARI 2015

JAAR 1

NUMMER 1

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 1 5-1-2015 13:15:38

Boeken en tijdschriften

voor de geloofsopvoeding in het gezin

Uitgaven van de BHZ en de HGJB te bestellen via kameel.nl

Bidden en danken – E. Koemans-Fase

voor kinderen vanaf 10 jaar

De eerste hoofdstukken van dit boek gaan over bidden in het algemeen. Daarna wordt in een aantal hoofdstukken het Onze Vader uitgelegd, stap voor stap. Juist voor jou, zodat je de overbekende woorden gaat begrijpen. Zodat je na gaat denken over wat echt bidden is. Zodat je leert begrijpen tot Wie je bidt en waarom het ook zo nodig is om te danken. Bidden en danken horen bij elkaar!

Zingen van Hem – Ds. J. Joppe en ds. P. Vernooij (red.)

voor kinderen vanaf 8 jaar

Dit dagboek gaat over het leven van David en de psalmen die hij gezongen heeft. Iedere dag lees je uit de Bijbel iets over hem en wordt het uitgelegd. Ook gaat het over Davids grote Zoon, de Heere Jezus. Dit dagboek wil je helpen om net als David te leren zingen van Hem.
Ieder dagboekstukje sluit af met een verwerking, om over na de denken, een stelling, een vraag of een opdracht.

Voor elkaar – Fenny den Boer en Cocky Drost (red.)

doe-boek voor ouders en kinderen van 4-12 jaar

Voor elkaar is een praktisch werkboek voor ouders én kinderen (ca. 4-12 jaar) dat helpt om samen te praten over tien belangrijke gezinsthema's, zoals regels, ruzie, veiligheid en tijdsbesteding. Het biedt allerlei creatieve opdrachten rond deze thema's, aan de hand van de Bijbel. Voor de ouders geeft het bovendien pedagogische achtergrondinformatie.

Kind & Evangelie

voor kinderen van 4-12 jaar

Kind & Evangelie is een verantwoord en actueel kinderblad met o.a.:
een bijbelverhaal - een vrij verhaal om (voor) te lezen - puzzels en verwerkingen - stripverhaal
Kijk op www.hervormde-zondagsscholen.nl voor meer informatie en het aanvragen van een abonnement.

Kinder(club)blad Clik

voor kinderen van 6-12 jaar

Clik is een kinder(club)blad: voor op de club én thuis! Je vindt in Clik clubpagina's waarop een bijbelstudie met doe-opdrachten staan. Deze kun je samen op de club gebruiken, maar ook thuis in je eigen stille tijd doen. Daarnaast vind je pagina's om lekker thuis te lezen: met leuke interviews, interessante weetjes, verhalen van Evert en Evie, knutselideeën, puzzels en het stripverhaaltje Clikkie. Kortom: een tof en verantwoord kinderblad voor zowel thuis als op de club!
Kijk op www.hgjb.nl voor meer informatie, een proefexemplaar en het aanvragen van een abonnement.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 2 5-1-2015 13:15:43

Werkgroep

Educatief

Beraad

In gesprek

‘Degene die u belt is in gesprek, u kunt een voicemailbericht achter laten.’ Een aantal keren per week krijg ik dit bericht als ik probeer iemand op zijn mobiele telefoon te bereiken.
In gesprek is ook het thema van onze jaarlijkse Opvoedingsbron. Als verschillende bonden zijn we een aantal keren in gesprek gegaan, wat uiteindelijk heeft geleid tot deze kleurrijke Opvoedingsbron voor ouders en andere opvoeders in de kerk.

Er zijn veel verschillende soorten gesprekken. Iedereen heeft er weleens mee te maken. Een gesprek met je stagecoördinator, een gesprek met je leerkracht over de studiekeuze, een gesprek met een arts enzovoorts. Soms is een gesprek heel vluchtig, zoals via de sociale media. Soms wat diepgaander, in bijvoorbeeld een pastoraal gesprek.

Met deze Opvoedingsbron willen we bereiken dat je binnen je gezin of familie/gemeente met elkaar in gesprek gaat over de betekenis van het geloof in ons leven en in onze opvoeding. Waarom dit zo belangrijk is, wordt onder andere uitgelegd in de bijbelstudie over Jozua 4. Maar we geven je ook concrete handvatten voor het gezin in de rubriek gezinsmomenten. Gewoon tussen alle drukke momenten van het gezins- en familieleven met elkaar stil staan bij de boodschap van de Bijbel. Hoe de Heere tot ons spreekt, wat Hij van ons vraagt en welke rijke beloften Hij ons schenkt.

Voor anderen zijn we even ‘In gesprek’ en de sociale media kunnen ook wel even wachten. Want zo’n gezinsmoment werkt samenbindend en heeft betekenis voor ons allemaal. Het biedt mooie momenten om aan elkaar te vertellen wat we nu echt belangrijk vinden in ons leven en wat de reden is dat we regelmatig ‘in gesprek’ zijn met onze Hemelse Vader.

Kees Codee
bestuurslid Bond van Hervormde Zondagsscholen

Colofon

Opvoedingsbron is een uitgave van de Werkgroep Educatief Beraad (WEB), een samenwerkingsverband van de Bond van Hervormde Zondagsscholen, de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond, de Hervormde Mannenbond en de Hervormde Vrouwenbond.
Opvoedingsbron verschijnt ieder voorjaar als gratis download via de websites van genoemde bonden.

Redactie
Fenny den Boer-van der Heiden, Kees Codée, Wijnanda Hogendoorn-Teeuw, Ria Hulsman-van den Brink, Gertruud de Koeijer- Hoekman, ds. J.P. Nap

Geloofsgesprekken met kinderen
Drs. Willemieke de Jong en drs. Eefje van de Werfhorst (Driestar Educatief)

Bijbelstudie Jozua 4
Ds. J.A.C. Olie

Gezinsmomenten ‘Ge-denk-en’
Wijnanda Hogendoorn-Teeuw

Foto’s
Jan Verburg Fotografie - janverburg-fotografie.nl

Vormgeving
Nellie Jansen, HGJB

Gedrukte exemplaren
Opvoedingsbron is een gratis te downloaden digitaal magazine. Een gedrukt exemplaar is voor € 1,- per stuk te bestellen via bondsbureau@filternet.nl.

Drukwerk
Torendruk, Nijkerk

Contact
Reacties op de inhoud van Opvoedingsbron: bondsbureau@filternet.nl.

www
hervormdezondagsscholen.nl - hgjb.nl - hervormdemannenbond.nl - hervormdevrouwenbond.nl

Hervormde Vrouwenbond

BOND VAN HERVORMDE ZONDAGSSCHOLEN op gereformeerde grondslag

HGJB Samen geloven in de kerk van nu

Inhoud

4 Geloofsgesprekken met kinderen
7 Gedenkstenen: bijbelstudie Jozua 4
10 Ge-denk-en: zes gezinsmomenten met kinderen
14 In ons gezin: ervaringen met geloofsgesprekken

Doelgroep

alle opvoeders
kring/vereniging
gezinnen
alle opvoeders

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 3 5-1-2015 13:15:45

Geloofsgesprekken met kinderen

In dit artikel bespreken we het voeren van geloofsgesprekken met kinderen in de verschillende leeftijdsfasen: het jonge kind (tot 7 jaar), het schoolkind (7-12 jaar) en de tiener of puber (vanaf 12 jaar). De leeftijdsgrenzen zijn natuurlijk niet heel specifiek, maar het kan je helpen om je bewust te worden dat elke ontwikkelingsfase weer andere kansen en uitdagingen biedt, ook als het gaat om geloofsgesprekken. Er zal eerst iets gezegd worden over het belang van geloofsgesprekken, dan over de leeftijd waarop ermee begonnen kan worden, vervolgens wanneer deze gesprekken zouden kunnen plaatsvinden en ten slotte iets over de aanpak in de verschillende ontwikkelingsfasen.

Waarom zouden we het doen?

Een kort antwoord kan zijn: omdat God ons de opdracht daartoe geeft in Zijn Woord: *U moet ze uw kinderen inprenten en erover spreken, als u in uw huis zit en als u over de weg gaat, als u neerligt en als u opstaat.* Deze tekst uit Deuteronomium 6:7 wordt vaak aangehaald als nagedacht wordt over de geloofsopvoeding. De geboden van God moeten ingeprent worden en daarom moet de opvoeder er de hele dag door over spreken. Dat kan natuurlijk niet letterlijk, maar het moet de opvoeding kenmerken. Nu moeten we ons niet vergissen bij het aanhalen van deze tekst, alsof het alleen zou gaan om het inprenten van de geboden van God als pure kennis. Het inprenten gaat niet buiten het hart om. Het gaat om het dienen van God in het leven van elke dag. Daarom is het mooi als bij het nadenken over de godsdienstige opvoeding de tekst uit 2 Timotheüs 3:16-17 erbij genomen wordt: *Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in rechtvaardigheid, opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust.* Deze tekst helpt ons nog meer in te zien dat het dienen van God tot uiting moet komen in alles wat we doen. De focus ligt in dit artikel bij het geloofsgesprek, maar deze gesprekken moeten verbonden zijn met wat we de kinderen laten zien in ons gedrag. Kinderen moeten voelen dat ons hart erin mee komt, de liefde voor het dienen van de Heere God. Daarom zijn ‘sprekende’ ouders ook biddende ouders. In de laatste doopvraag beloven de ouders ook hun kinderen *bij het opgroeien in deze leer naar uw vermogen te onderwijzen en te laten onderwijzen.* De eerste verantwoordelijkheid van de geloofsopvoeding ligt daarom ook bij de ouders.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 4 5-1-2015 13:15:50

Jong geleerd is oud gedaan

Voor heel veel dingen in het leven geldt dat het beter is om iets op jonge leeftijd te leren dan wanneer je volwassen of ouder bent geworden. Dit geldt ook voor het voeren van geloofsgesprekken. Het spreken over Wie God is en hoe Hij zich laat kennen raakt aan wie je zelf bent en hoe je in het leven staat. Daar is een bepaalde openheid en veiligheid voor nodig. Je moet je als ouder in al je kwetsbaarheid kunnen laten zien. Het is belangrijk om met geloofsgesprekken te beginnen als kinderen jong zijn. Jonge kinderen nemen voor waar aan wat ouders zeggen en vinden niets gek. Dat helpt ouders om vrijmoedig te leren spreken met hun kinderen. Bij het groter worden is er als het ware een (goede) gewoonte gevormd die ook ondersteunend kan zijn als het moeilijker wordt en kinderen kritischer worden.

Wat voor ouders geldt, geldt ook voor de kinderen zelf. Als ze van jongs af aan oefenen in het spreken over God en het dienen van Hem, zullen ze ook gemakkelijker spreken over hun geloof in God als ze groter worden. Verwacht niet dat een puber zal gaan praten als dat daarvoor nooit gebeurde. Ook kinderen hebben oefening nodig, voorbeelden en gewoontevorming is hierbij van onschatbare waarde.

Gepland of spontaan

Een goed gesprek laat zich niet plannen en de mooiste gesprekken vinden vaak op de meest onverwachte momenten plaats. Toch is het goed de geloofsgesprekken met kinderen niet helemaal aan het toeval over te laten. Door van jongs af aan met kinderen op een wat meer gestructureerde manier te spreken over de Bijbel en het geloof kan er een openheid en sfeer ontstaan die ook ruimte biedt aan het spontane gesprek.

Daarnaast is het wel goed sensitief te zijn voor de signalen die het kind afgeeft en die aanleiding kunnen zijn voor het spontane gesprek. Kinderen zullen in het algemeen niet vragen om een geloofsgesprek. Ze komen wel met vragen, opmerkingen of ervaringen die de aanleiding kunnen vormen voor een geloofsgesprek. Het is belangrijk dit soort signalen te herkennen en er wat mee te doen. Dat vraagt om rust en ruimte. Dat is een ware uitdaging in de hectiek van deze tijd.

Als je op zoek gaat naar meer gestructureerde mogelijkheden voor het geloofsgesprek, kun je denken aan momenten waar het gezin al spontaan bij elkaar komt. De maaltijd is misschien wel het meest voor de hand liggend. Hoewel de al eerder genoemde hectiek ook hier zijn invloed laat gelden, zou het mooi zijn als er toch meerdere keren per week na de maaltijd gezamenlijk uit de Bijbel kan worden gelezen, om daarover vervolgens in gesprek te gaan. Dagboeken of andere boeken kunnen hierbij helpen. Afhankelijk van de leeftijd kan dat heel feitelijk zijn: wat gebeurde er in het verhaal en hoe moet dat in de tijd van de Bijbel geweest zijn. Maar ook over de vraag waar het nu in dit bijbelgedeelte om draait. Wat God ons wil zeggen met dit gedeelte en wat dat voor ons leven betekent. Pas op voor een al te belerende toon. Ouders kunnen vertellen wat het bijbelgedeelte voor hen persoonlijk betekent en wat ze lastig vinden. Ze kunnen dan de kinderen uitnodigen hier iets over te zeggen. Geef ruimte en bied veiligheid. Leer de kinderen naar elkaar te luisteren. Waardeer de inbreng van kinderen, maar vraag ook gerust wat door. Respecteer tegelijk de grenzen die het (ouder wordende) kind soms aangeeft. Wees niet te krampachtig als het kind een keer geen zin heeft. Zeg dat je hoopt dat het een volgende keer wel weer mee wil doen. Het mooie van dergelijke momenten is dat het hele gezin God, maar ook elkaar ontmoet rondom Zijn Woord. Je bent aan elkaar gegeven en op zulke momenten leer je wat dat betekent.
Een ander vast moment kan zijn wanneer kinderen naar bed gaan. Veel ouders zullen nog even gaan kijken of hun kinderen ‘goed’ liggen of gaan juist expres even langs om ‘de dag door te nemen’. Het kind krijgt even apart alle aandacht en dat kan het gemakkelijker maken om over persoonlijke dingen te spreken. Het hoeft niet op de beurt te wachten en broertjes en zusjes luisteren niet mee. Deze momenten kunnen aangegrepen worden om met het kind te spreken over wat goed en fijn was, maar ook over wat niet goed was en misschien zelfs naar. Daar wil God in gekend worden.

Jonge kind
spontaan, denkt concreet en associatief, reageert vanuit het gevoel en de emotie, leeft in het hier en nu
→ spontaan laten reageren, concrete vragen stellen, eenvoudige verhalen kiezen, gelijkenissen en metaforen zijn lastig voor kinderen op deze leeftijd.

Schoolkind
willen precies weten, gericht op feiten, gaan verbanden leggen
→ op zoek naar de feiten en de omstandigheden in de bijbelse verhalen en zoeken naar bijbelse antwoorden en vergelijken met het eigen leven.

Tiener/puber
neemt wat meer afstand van de ouders, vrienden belangrijk, op zoek naar zichzelf, (gemaskeerde) onzekerheid en probeert een eigen mening te vormen, zoekt soms de discussie
→ ruimte bieden voor de eigen meningsvorming en die leren te verbinden met het Woord van God.

Drs. Willemieke de Jong
Drs. Eefje van de Werfhorst

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 5 5-1-2015 13:15:50

De kansen en uitdagingen per leeftijdsfase

Iedereen begrijpt dat je met een jong kind op een andere manier spreekt dan met een puber, maar wat zijn nu de verschillen en wat betekent dat voor de gesprekken?
Het jonge kind tot een jaar of zeven is heel spontaan in zijn reacties, reageert vanuit het gevoel en gelooft alles wat papa, mama of de juf zegt. Het gaat ook heel gemakkelijk mee in wat het wordt voorgehouden en is puur in zijn reacties.
Niet voor niets stelt de Heere Jezus het kind tot voorbeeld. Dat mogen we dan ook waarderen in de gesprekken met jonge kinderen. Laat hen spontaan reageren, vertel de bijbelverhalen en stel er concrete vragen over. Bedenk dat jonge kinderen sterk gericht zijn op het hier en nu. Tijdsbesef moet nog ontwikkeld worden. Ze denken heel concreet en associatief, leggen soms verbanden die wij niet begrijpen. En hoewel kinderen het moeilijk vinden zich in de ander te verplaatsen, zijn ze heel goed in staat mee te leven met de ander. Houd het dan in de gesprekken ook bij concrete verhalen, eenvoudige onderwerpen en de gevoelens die dit kan oproepen (blij, verdrietig, boos).

Zo rond het zevende jaar zie je dat kinderen steeds meer geïnteresseerd raken in de vraag hoe het nu precies zit en dat ze steeds beter verbanden gaan zien. Ze gaan meer en meer vragen stellen en nemen geen genoegen met een half antwoord. Dat maakt de weg vrij om het uitgebreid te hebben over de manier waarop het nu precies gegaan is in de tijd van de Bijbel. Hoe leefden die mensen, hoe kan het nu dat de vis Jona opslokte. Dergelijke vragen zijn geen teken van geloofstwijfel, maar passen bij hun leeftijd. Schrik er daarom niet voor terug om met de kinderen op zoek te gaan naar antwoorden in de Bijbel en soms samen te ontdekken dat God ook dingen verborgen houdt voor ons en dat dit geloof vraagt. Je hoeft als opvoeder niet alle antwoorden te weten, maar je mag wel zeker weten dat God alles leidt en bestuurt.
De tiener gaat steeds meer zijn eigen weg en deelt minder met de ouders. Ze kunnen narrig zijn en de indruk wekken dat het hen allemaal niet interesseert, maar ze kunnen zich ook volledig ergens voor inzetten en geven dan al hun energie aan de ‘goede’ zaak.

Op deze leeftijd worden ze zich meer en meer bewust van zichzelf, maar weten eigenlijk nog niet goed wie ze zijn of willen zijn. Ze zitten zichzelf soms in de weg. Dat maakt onzeker en kan gecamoufleerd worden door onverschillig gedrag en soms een grote mond. Leeftijdgenoten worden belangrijker dan voorheen, maar uit allerlei onderzoeken blijkt ook dat bij pubers hun ouders nog steeds een grote plaats innemen.
Het is goed dat voor ogen te houden als het contact moeilijk is. Geef het niet op! Daarnaast stellen pubers met hun gedrag een aantal vragen. Vragen als: wil je me een beetje ruimte geven en hoe denkt u er nu zelf over. In de discussie die ze kunnen oproepen tasten ze de ander af en vormen zo hun eigen mening. De kunst is de puber niet af te rekenen op de onhandige vorm die gekozen wordt, maar om de inbreng te herformuleren en de boodschap of de vraag eronder te (h)erkennen. Reken in geloofsgesprekken de puber niet af op de soms botte formulering, maar help antwoorden te vinden in de Bijbel die de eigen meningsvorming ondersteunen.
Ga niet de strijd aan om het eigen gelijk, daar win je de puber niet mee. Laat zien wat jou verder heeft geholpen toen je met ‘die vraag’ worstelde of laat zien dat bepaalde twijfel ook mensen in de Bijbel niet vreemd was.
Soms lijken alle kansen verspeeld en lijkt het onmogelijk om in gesprek te gaan met kinderen over God. Maar dan kan er altijd nog wel gesproken worden met God over de kinderen.

De rollen omgekeerd

Kinderen hebben een belangrijke plaats in de Bijbel en ouders hebben een eerste verantwoordelijkheid in de godsdienstige opvoeding. Toch worden de rollen ook omgekeerd. Kinderen en jongeren leren ons waar het om gaat in het Koninkrijk (Mattheüs 18:3). God wil de stem van kinderen gebruiken om vijanden die machtig lijken te weerstaan (Psalm 8:3); *Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U een sterk fundament gelegd.* Wat zegenrijk als we daarover met elkaar kunnen spreken: jong en oud(ers).

De HEERE, uw God, moet u vrezen, Hem moet u dienen, aan Hem moet u zich vasthouden en bij Zijn Naam moet u zweren.
Hij is uw lof en Hij is uw God, Die bij u deze grote en ontzagwekkende dingen gedaan heeft, die uw ogen gezien hebben.

Deuteronomium 10:20-21 (HSV)

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 6 5-1-2015 13:15:51

Kring/ vereniging

ds. J.A.C. Olie

Gedenkstenen

een bijbelstudie over Jozua 4

Lezen: Jozua 4:1-8 en 20-24

‘We zijn er bijna, we zijn er bijna, maar nog niet helemaal!’ Kinderen kennen het lied wel bij terugkomst van schoolreis of vakantie. Zo is de situatie ook van het volk Israël in Jozua 4. Ze zijn er bijna.

Het volk staat letterlijk op de grens van het beloofde land. Jozua 3 vertelt van de doortocht door de Jordaan. Hier in Jozua 4 is het eindelijk zover. Israël komt thuis! Gods belofte aan Abraham wordt heerlijk vervuld. Ondanks de enorme omweg die Israël in 40 jaar moest maken. Het was de omweg van het ongeloof. Ze hadden er al eerder kunnen zijn. Het was de straf voor het ongeloof: ze geloofden wel de 10 spionnen die zeiden dat ze nooit in het beloofde land zouden kunnen komen. Maar ze geloofden Jozua en Kaleb niet die hadden gezegd: ‘De Heere is bij ons, Hij heeft het beloofd.’ Heel veel mensen zijn vanwege het ongeloof in de woestijn gestorven. We zien hoe erg het is als wij de Heere niet vertrouwen.

Monument

In opdracht van de Heere wordt er op dit hoogtepunt in de geschiedenis van Israël een monument geplaatst. Twaalf mannen uit elke stam moeten uit de Jordaan een steen nemen en naar de overkant brengen. Deze twaalf stenen uit de twaalf stammen vormen samen een monument.

Een monument, een gedenkteken valt op...
Misschien staat er in jouw omgeving ook wel een monument. Als je het ziet, ga je kijken waarvoor dat monument is opgericht.
Waarom zo’n monument? Om niet te vergeten.
Volgens de joodse overlevering waren deze stenen nog te zien door de generatie die na de herbouw van de tweede tempel in Israël leefde. Dat is minstens 900 jaar later! Zo lang is het zichtbaar geweest.

In gesprek

De gesprekken bij zo’n monument zullen vanzelf komen. Kinderen zijn nieuwsgierig en willen weten waarom deze stenen er liggen. ‘Wat betekenen deze stenen voor u?’ (vers 6) Mooi is het wanneer kinderen (kunnen) vragen naar het hoe en waarom. We moeten hierbij beseffen dat in Israël alles van mond tot mond werd doorverteld. Weinig mensen konden schrijven en lezen. Levensbelangrijk waren de lessen die ouders aan kinderen door konden geven. Een belangrijke

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 7 5-1-2015 13:15:56

Tips

- Doorgeven kan betekenen dat er binnen de gemeente ontmoetingsplekken zijn waar de generaties elkaar ontmoeten. Bijvoorbeeld doordat de kinderen van de club met Kerst een boekje bezorgen aan ouderen in de gemeente. Bij het overhandigen zouden ze de vraag kunnen stellen: zou u willen vertellen hoe u vroeger Kerst vierde?
- Doorgeven en voorleven horen bij elkaar. Voor kinderen is het fijn als zij dingen uit de kerkdienst kunnen opschrijven en ervaren dat er ruimte is voor hun vragen. Het is belangrijk dat er ruimte is voor ieder kind om zijn/haar ervaringen in te brengen en te delen.
- Voor alle (pleeg)ouders: maak ruimte in je gebed voor de kinderen van de gemeente. Sta zo als meedeopvoeders om de kinderen heen!
- Napraten naar aanleiding van een bijbelgedeelte gebeurt niet vanzelf. Bij oudere kinderen kan het soms aan de hand van een spel (bijvoorbeeld 'Kaarten op tafel'), bij jongere kinderen is het mooi als er een gezinsmoment is waarbij kinderen iets mogen doen.
- De doopkaart is in onze tijd een monument van Gods trouw. Wat is het belangrijk dat de Doop geen losse zwerfkei is, maar regelmatig terugkomt in het gezins- en gemeenteleven. Er kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van de doopverjaardag. Vandaag is het 6 of 10 jaar geleden dat je gedoopt bent. Even kun je samen met het kind stilstaan bij de betekenis en verantwoordelijkheid van Gods jawoord.
- Het geloof is creatief. Zoek samen met elkaar naar momenten en manieren waarop het bijbelgedeelte ter sprake kan worden gebracht.

leermethode is daarbij de vraag- en antwoordmethode, die we ook terugvinden bij de Heidelbergse Catechismus. Het mooie van de vraag van een kind is niet alleen de vraag naar het feit: wat betekenen deze stenen? Maar ook de persoonlijke vraag: wat betekenen deze stenen voor u?
Het allereerste wat genoemd is, is het wonder dat Israël door de Jordaan kon gaan, omdat de ark van het verbond erbij was. Dat laat het geheim van het volk Israël zien: de Heere was erbij. Ondanks de zonde en het ongeloof van Israël.
Het geheim ligt in de ark van het verbond. In deze kist die meegedragen werd lagen de twee stenen tafels van de Tien geboden. Dat is de kern: zo wil de Heere dat Israël en wij leven. Liefde tot God en liefde tot de naaste. Tegelijkertijd heeft Israël in de woestijnreis ervoor en ook in de tijd erna laten zien – en wij laten dat ook telkens zien – dat wij schuldig staan tegenover de Heere God. Op allerlei manieren overtreden wij Zijn goede geboden. Het geheim dat de Heere er toch bij is, ligt in het verzoendeksel boven op de ark.
Er vloeit bloed van een onschuldig lam dat geslacht wordt. Dat onschuldig dier moet sterven zodat God toch bij Israël kan wonen. Voor deze God is er geen blokkade. De Jordaan moet wijken als Zijn volk naar Zijn belofte thuiskomt.
Dit monument betekent: Israël, vergeet het niet wat je geheim is! Het is de Heere die wonderen doet en heeft gedaan.

Resultaten uit het verleden bieden wel degelijk garantie voor de toekomst

De mensen van ongeveer 40 jaar en jonger hebben de verhalen wel gehoord van eerder. Toen had de Heere hen bevrijd uit Egypte door de Schelfzee. Ongelooflijk, maar waar.
En nu zagen ze het weer voor hun ogen gebeuren. De mensen boven de 40 jaar hebben het twee keer meegemaakt. Deze God is de Bevrijder van Israël. Hij doet wat Hij belooft. En dat mag doorgegeven worden, dat moet verteld worden aan de volgende generatie. Thuis aan tafel in het gezin, maar ook op andere momenten. Vergeet nooit wie de Heere is. Het heeft een belangrijk doel: opdat de Heere alle dagen gevreesd, geëerd en gediend zal worden. Op deze God die dit in het verleden heeft gedaan, kun je echt aan.
En daarnaast moeten ook anderen dit weten, opdat alle volken van de aarde iets leren kennen van de kracht van de God van Israël.

Vaste Rots

Eeuwen later is er een ander monument. Het bestaat niet uit twaalf stenen, maar uit één geheel. Deze rots wordt gebruikt als begraafplaats om de doden te begraven. Maar het graf in de rots is leeg, de steen is weggerold. Wat er bij de Schelfzee en de Jordaan is gebeurd, gebeurt nogmaals als de Heere Jezus gekomen is – maar dan veel rijker en dieper. De ark van het verbond was niet meer nodig. Want de Heere Jezus Christus is Zelf het Lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt en wegdraagt. Aan het kruis hangt Hij als Offer in onze plaats. Wat onmogelijk is, gebeurt toch. De dood en het graf konden Hem niet tegenhouden. Hij is opgestaan. Zo is de Vaste Rots van het behoud. Daar kun je echt op aan. Niet een monument om op een afstand naar te kijken, maar een houvast om persoonlijk gebruik van te maken.

Voorleven en doorgeven

We hebben zelf het Evangelie mogen ontvangen. We worden geroepen om het door te geven. Met hart en hand, met woord en daad.
Wat is het belangrijk uit het geloof te leven. Met als kern van ons geloof: de Heere is onze God door de Heere Jezus. En Hij leidt ons door de Heilige Geest.
Laten we in dat vertrouwen biddend doorgeven en voorleven. Ook eerlijkheid is belangrijk: durven we iets te vertellen van onze omwegen vanwege het ongeloof?
Wat is het een zegen als de gemeente van Christus iets laat zien van een warm gezin waarin liefde en aandacht is. Bij doopdiensten zijn we getuige van de kinderen van de gemeente. Wat hebben we dan ontzettend veel 'pleegkinderen' gekregen door al de jaren heen. Het gebed mag de stille motor zijn van waaruit de belofte van God vervuld mag worden.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 8 5-1-2015 13:15:56

Gespreksvragen

1. Wat spreekt je aan als je Jozua 4 leest? Wat vind je moeilijk? Bespreek dit samen.

2. Zijn er in ons eigen leven momenten geweest die we nooit meer vergeten? En als gezin of als kerkelijke gemeente?

3. a. Zie onderstaande plaatjes. Welk plaatje kies je uit als gedenkteken voor jouw geloof? Of zou je kiezen voor een ander plaatje?
Leg uit.

b. In vers 6 staat 'Wat betekent dit gedenkteken voor u?' Wat zou je aan je kind antwoorden als het jou deze vraag stelt?

4. **Stellingen.**
Ben je het ermee eens/oneens? Leg aan elkaar uit.

a. Gelukkig doen wij het beter dan het volk Israel!

b. Het is moeilijk om met elkaar over het persoonlijk geloof te spreken.

c. Ik ervaar de kerkelijke gemeente als een familie.

d. Samen bidden en samen zingen versterkt de onderlinge band.

e. Ik zou graag met mijn kind(eren) open over het geloof willen spreken, maar ik ben het van huis uit niet gewend.

5. **Opdracht**
Stel: aan jou wordt gevraagd om een nieuwe doopkaart te ontwerpen voor de gemeente. Hoe komt die eruit te zien? Wat moet erop staan en waarom? Ontwerp een nieuwe doopkaart.

6. Voor alle (pleeg)ouders, medeopvoeders van de kinderen van de gemeente: Hoe geef je invulling aan jouw zorg voor de kinderen van de gemeente?

7. Wat heb je tijdens deze bijbelstudie gehoord of gelezen waarmee je als (pleeg)ouder iets kunt doen richting de kinderen van het verbond? Wat neem je mee naar aanleiding van deze bijbelstudie? Waarmee ga je aan de slag?

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 9 5-1-2015 13:16:06

Gezinnen

Wijnanda Hogendoorn

Ge DENK en

zes gezinsmomenten rondom de Bijbel

Praten met je kinderen over God... napraten over een bijbelgedeelte. Het valt niet altijd mee om daar een (geschikt) moment voor te vinden. Vaak is er wel iemand die weg moet of weinig tijd heeft, waardoor het blijft bij een stukje uit de Bijbel lezen. Hoewel je weet dat geloofsgesprekken zo inhoudsvol en opbouwend kunnen zijn...

Om je op weg te helpen bieden we in dit artikel een paar uitgewerkte bijbelmomenten. Momenten waarop je met je kinderen een bijbelgedeelte uitdiept. De Bijbel staat centraal en de vragen helpen om te zoeken en te verwoorden wat het bijbelgedeelte voor ieder persoonlijk te zeggen heeft. We hopen dat het voor jou en je gezin mo(nu) menten worden met een gouden randje!

Onderstaande vragen en opdrachten zijn handreikingen om tot een gesprek te komen in je gezin:

- Ga naar eigen inzicht met de suggesties om: pas aan wanneer ze te makkelijk/moeilijk zijn voor jullie situatie.
- Bespreek zo veel vragen als de kinderen aan kunnen. Kleine kinderen zullen sneller afhaken dan oudere kinderen. Pak de draad de volgende dag weer op.
- Spreek vaste momenten af waarop je elkaar rondom de Bijbel ontmoet. Dat kan elke dag (bijvoorbeeld een kwartier), elke week of elke twee weken (bijvoorbeeld een half uur). Net wat bij jullie situatie past.
- Geef spontane uitingen de ruimte. Als iemand voorstelt om een gedicht/lied te maken, iets te tekenen/maken of een ander idee heeft, neem daar de tijd voor.
- Leer van elkaar. De Geest werkt bij iedereen op een andere manier. Spreek open naar elkaar over hoe God in jullie leven werkt. Tot eer van Hem!

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 10 5-1-2015 13:16:12

1.

Jozua 4
Gedenk Gods daden in de geschiedenis (met Zijn volk)

LEZEN

Lees met elkaar Jozua 3:14-4:24.

VRAGEN

Vertel in eigen woorden wat er gebeurt.

- Wat doen de priesters? (3:14-17)
- Welke opdracht geeft God via Jozua? (4:1-3)
- Wat deed Jozua zelf? (4:4)
- Wat deden de twaalf mannen? (4:8)

OPDRACHT/DOEN

Hoeveel stenen moesten de mannen meenemen? Zoek in de tuin even veel grote stenen of scheur/knip even veel stenen uit (grijs) papier. Maak de stenen uit de tuin schoon/droog. Leg de gezochte of geknipte stenen op de tafel.

- Waarom vond God die stenen belangrijk? (4:21-24)
- Welk vers is de kerntekst van dit gedeelte? Waarom?
- Lees Jozua 4:24 nog een keer. Zeg in eigen woorden wat de boodschap is van deze tekst.
- Zoek Psalm 105 op. Welke gedenkstenen (vers 5) worden in deze Psalm opgericht?
- Lees vers 8, 13-15, 23-24, 26-27, 28-36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44. Probeer ze in een paar woorden op de (uitgeknipte/gezochte) stenen op te schrijven. Leg ze op een zichtbare plaats neer of plak ze op een deur/muur.

2.

Zondag 9 (Heidelbergse Catechismus)
Gedenk Gods daden in je eigen leven

LEZEN

Lees met elkaar zondag 9 van de Heidelbergse Catechismus.

VRAGEN

Geef in eigen woorden aan wat hier staat.

- Wat doet God, de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus?
- Wat is Hij van jou? Waaraan merk je dat – wat doet Hij?
- Wat spreekt je het meest aan, nu jullie er zo over praten?

OPDRACHT/DOEN

In jouw leven zijn ook gedenkstenen – gebeurtenissen die van waarde zijn voor je geloofsleven – net zoals bij de Israëlieten. Denk eens aan jouw eigen leven, wat heeft God allemaal gedaan, als jouw eeuwige Vader?

- Schrijf op de gedenkstenen die je de vorige keer gemaakt hebt je eigen gedenkstenen. Begin met stenen verzamelen vanaf het moment dat je geboren bent; vanaf je geboorte tot nu. Als je het prettig vindt, kun je ook je fotoalbum erbij pakken. Blader het eens door, wat heeft God allemaal in jouw leven gedaan?
- Waarom heb jij gedenkstenen nodig?
- Zoek Prediker op. Lees hoofdstuk 11:9-12:1. Wat staat hier? Hoe kun je dat doen? Geef elkaar praktische tips.
- Schrijf Prediker 12:1a op een klein strookje papier. Knip het uit en plak het strookje op een (houten) wasknijper. Knijp de wasknijper op een opvallende plaats, zodat je het niet vergeet en regelmatig 'tegenkomt'. Waar knijp jij de knijper?

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 11 5-1-2015 13:16:14

3.

Nehemia 2:11-18
Gebed of God gedenkt

LEZEN

Lees met elkaar Nehemia 2:11-18.

VRAGEN

- Nehemia krijgt bezoek van zijn broer Hanani (Nehemia 1:2) en hoort over de toestand in Jeruzalem. Wat krijgt hij te horen? (zie Nehemia 1:3)
- Wat vraagt hij vervolgens aan de koning? (zie Nehemia 2:5)
- Hij krijgt toestemming – lees verder in Nehemia 2:11-18. Wat staat daar?
- Tijdens zijn zware werk in Jeruzalem heeft Nehemia Gods hulp hard nodig. Lees eens: Nehemia 5:19, Nehemia 13:14, Nehemia 13:22, Nehemia 13:31. Wat betekent het voor jou dat hij dit bidt?
- Bid jij dit ook weleens? Waarom wel – wanneer dan? Waarom niet?

OPDRACHT/DOEN

- Gedenken in de Bijbel is altijd: Gods naam noemen en aanroepen. Lees maar als voorbeeld de moordenaar aan het kruis – Lukas 23:42. Dat God (jou) gedenkt, heeft te maken met de verzoeningsdienst (aan het kruis). Door het offer van Christus heen gedenkt Hij jou. Lees met elkaar Psalm 25. Bespreek met elkaar vers 7 van deze Psalm, zoek de moeilijke woorden op. Bid met elkaar – om de beurt – en spreek biddend vers 7 uit.
- Maak van hout of karton een kruis. Plaats het op een zichtbare plaats, zodat je weet: door het offer van Christus aan het kruis gedenkt God mij. Schrijf Nehemia 5:19, Psalm 25:7 en Lukas 23:42 op aparte briefjes. Maak die aan het kruis vast.

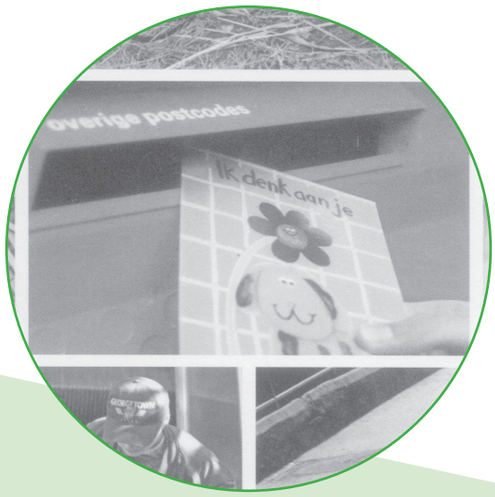

4.

Genesis 40:8-15,23
Denk aan je naaste

LEZEN

Lees met elkaar Genesis 40:8-15 en vers 23. (Lees dit gedeelte met kleine kinderen uit de kinderbijbel.)

VRAGEN

Jozef zit in de gevangenis, wat ontzettend naar voor hem! Hij heeft niets gedaan en zit hier dus onschuldig. Hij ontmoet de schenker en de bakker.

- Wat vraagt Jozef aan de schenker? Wat doet de schenker (vers 23)?
- 'Ik denk aan je!' – zomaar een kreet of een bemoedigend woord voor jou, omdat je iets moet doen wat je moeilijk vindt. Fijn als iemand meeleeft. Hoeveel waarde heeft het voor je, als je weet dat iemand aan je denkt?
- Lees Lukas 1:39, Johannes 11:19,31.

OPDRACHT/DOEN

- Wat helpt nog meer dan alleen 'ik denk aan je'? Neem iemand in gedachten van wie je weet dat hij/zij het moeilijk heeft. Wordt hij gepest? Moet zij naar een andere school? Heeft hij een (ernstige) ziekte? Is zij gezakt voor een (rij)examen? Heeft hij een moeilijke thuissituatie?
- Wat kun je voor diegene betekenen? Praat erover met elkaar en maak een lijstje. Kies uit dat lijstje 1 ding en ga dat met elkaar doen.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 12 5-1-2015 13:16:19

5.

Genesis 15:7-21
Denk aan Gods verbondstrouw

LEZEN

Lees het gedeelte uit Genesis 15. Lees vers 18 nogmaals, hardop.

VRAGEN

- Wat betekent het dat God met mensen een verbond sluit? Met wie sloot Hij in Genesis 15 een verbond?
- Op welke manier hoor jij bij het verbond? Lees Psalm 105:8,9 en Jesaja 63:7,16. Wat betekent dit voor jou persoonlijk? Zoek het doopformulier eens op en bespreek met elkaar de eerst drie alinea's.
- Waarom is de doop ingesteld?
- Wat belooft God in de doop?
- Wat wordt er van jou gevraagd in de doop?
- Hoe breng je dat in praktijk – dat wat van je gevraagd wordt?

OPDRACHT/DOEN

- Zoek je doopkaart eens op – of heb je die al ingelijst en opgehangen, zodat je er elke dag naar kunt kijken? Zet hem (een paar weken) op een zichtbare plek: op de kast of in de vensterbank. Denk deze weken extra aan het verbond waarin God jou gesloten heeft.
- Schrijf in je agenda en op de kalender de datum waarop je gedoopt bent. Toen heeft God heel veel aan jou beloofd – dat heb je besproken. En als God iets belooft, doet Hij het altijd (Numeri 23:19)! Denk daar die dag – en alle dagen van je leven – veel aan.

6.

1 Korinthe 11:24-26
Gedenk Jezus' verlossingswerk

LEZEN

Lees 1 Korinthe 11:24-26.

VRAGEN

Vlak voordat Jezus ging lijden en sterven, heeft Hij met Zijn discipelen het Pascha gevierd.

- Waarom heeft Hij dat gedaan? Wat betekent het Pascha – in onze tijd: het Heilig Avondmaal?
- Wat is het doel waarmee Jezus naar deze aarde is gekomen, toen Hij geboren werd? Lees het antwoord in Lukas 19:10.
- Jezus stelt Zelf een maaltijd in – het Heilig Avondmaal – om aan Zijn verlossingsplan een tastbare herinnering te geven. Hoe lang moeten we dat blijven vieren?
- Is er in jouw familie- of kennissenkring iemand overleden, korter of misschien al langer geleden? Stel je voor dat je het nooit meer over diegene zou hebben; dat je nooit meer iets vertelt van die persoon. Dan lijkt het net of hij/zij niet bestaan heeft, want je noemt zijn/haar naam nooit meer.
- Stel je voor dat Gods naam nooit meer genoemd wordt – in jouw leven, in de samenleving. Dan zou het gaan lijken alsof God dood is!

OPDRACHT/DOEN

- Neem een (wijn)glas uit de kast, als symbool voor het bloed dat Jezus vergoot voor jou. Zoek Hebreeën 7:25 op, schrijf de tekst op een memoblaadje en plak dat aan de binnenkant van het glas. Zorg dat de tekst goed leesbaar is. Zet het glas op tafel.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 13 5-1-2015 13:16:21

Opvoeders

Fenny den Boer

In ons gezin ervaringen met geloofsgesprekken

Een geloofsgesprek: hoe gaat dat in jouw gezin? Probeer je het te organiseren, ontstaat het spontaan, lukt het maar niet, of…? En hoe reageer je op bepaalde situaties?
De antwoorden op deze vragen zullen voor ieder gezin en in verschillende situaties anders zijn. We vroegen 3 gezinnen naar hun ervaringen met geloofsgesprekken. Om te herkennen, om te waarderen en om van te leren.

Fam. Noordam

Vader Johan | Moeder Ivonne
Annelies (14) | Dorien (12)
Matthijs (10) | Thijmen (8)

Hoe komen jullie tot een geloofsgesprek met jullie kinderen?
'Dat gaat op verschillende manieren. Na het lezen van een verhaal uit de kinderbijbel komen er regelmatig vragen van onze kinderen. We proberen hier even de tijd voor te nemen, hoe vol ons dagprogramma soms ook zit. Ook op zondag als we het uit de kerk hebben over de preek, komt het weleens tot een prachtig gesprek.'

Kun je je zo'n moment herinneren?
'Enkele weken geleden op een Avondmaalszondag werd er tijdens de koffie door één van onze kinderen gevraagd waarom je niet aan het Avondmaal mag gaan als je nog geen belijdenis hebt gedaan. Er volgde een prachtig gesprek waarbij alle kinderen meededen.'

Wat adviseren jullie, op basis van jullie ervaringen, aan andere ouders?
'We merken dat het belangrijk is om naar de kinderen te luisteren en hun ruimte te geven om te zeggen hoe ze erover denken, ook al is dat soms anders dan onze mening. Gebed is dan ook nodig om wijsheid voor ons als ouders en een geopend hart voor onze kinderen.'

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 14 5-1-2015 13:16:31

Fam. Merkus

Vader Gerald | Moeder Gisela
Jelle (15) | Marit (13) | Roelof (11)
Elke (8)

Hoe komen jullie tot een geloofsgesprek met je kinderen?
'Aan tafel, na het eten, zijn momenten om over geloofszaken te spreken. Maar ook wanneer we de kinderen naar bed brengen en we samen hun boekje lezen. Soms zien ze bepaalde gebeurtenissen op tv of horen ze iets op school wat hun aangrijpt of bezighoudt. Dit zijn ook goede momenten om samen te kijken wat de Bijbel zegt. We streven ernaar om zo open mogelijk te zijn binnen ons gezin. We zien dan ook dat de kinderen niet met vragen blijven rondlopen, ook dit geeft de mogelijkheid om samen in gesprek te gaan.'

Kun je je een mooi gesprek herinneren?
'Ik heb geen specifiek voorbeeld, maar de gesprekken die wij als ouders hebben met de kinderen wanneer ze even alleen met ons zijn, waarderen wij. Ook met de oudste kunnen we dan op een goede manier praten. Hij verrast ons nogal eens, terwijl hij ook best weleens kritisch kijkt naar het geloof en met name naar de kerk.'

Wat vind je moeilijk aan het voeren van geloofsgesprekken met je kinderen?
'Soms kunnen de kinderen nogal eens ongeïnteresseerd overkomen, vooral als ze ouder worden. Het is dan weleens lastig om tot een serieus gesprek te komen. Wat wij zeer waarderen aan onze kinderen is hun openheid, dit maakt het voor ons als ouders makkelijker om met hen in gesprek te gaan.'

Welke tip hebben jullie voor andere ouders?
'Een tip zou wat ons betreft kunnen zijn: groei met je kinderen mee. Probeer naar de wereld te kijken zoals zij dat ook doen. Interesseer je in hen, verdiep je in hun wereld. Regeltjes werken in onze beleving niet, relatie wel. Uiteraard zijn er kaders en afspraken met elkaar. Ons streven is een liefdevolle relatie op te bouwen met onze kinderen. Wij hopen dan ook dat zij geloof gaan zien als iets waardevols in het leven: geloven is niet saai, maar verrijkt juist. Aan ons als ouders de taak om dit op een goede manier voor te leven en dat is best moeilijk. Durf als ouder ook kritisch te zijn naar jezelf, durf je toe te geven dat je bijvoorbeeld iets niet goed hebt gedaan?'

Fam. Jansen*

Vader Steven | Moeder Talitha
Lydia (17) | Ruben (16)
Anna en Thirza (12) | Jesse (4)

Hoe komen jullie tot een geloofsgesprek met jullie kinderen?
'Het geloofsgesprek plan ik nooit, dat wordt geforceerd…
Wij lezen uit het GZB-dagboekje, met name het jongerenstukje 's avonds als ons gezin compleet is. Van daaruit ontstaan er spontaan vragen of opmerkingen over het gelezen stukje uit de Bijbel en soms ook niet. 's Zondags, voordat we naar de kerk gaan, bidden we altijd heel bewust om de opening van ons hart door de Heilige Geest, ook voor de hele gemeente. Na de dienst komen we erop terug en ontstaat er soms een gesprek, maar soms ook echt niet… Je kunt dat niet regelen, maar er wel ruimte voor bieden en gelegenheid geven.
Meestal ontstaan geloofsgesprekken vanzelf, bijvoorbeeld omdat er bepaalde keuzes gemaakt moeten worden over het luisteren van muziek en bekijken van films. Of spontaan, maar dat is dan vooral met de jongste van 4.'

Kun je je een mooi moment herinneren van een geloofsgesprek met één van je kinderen?
'Ik kan me de spontane gesprekken wel herinneren. Het kinderlijke vertrouwen van toen de kinderen 2, 3 of 4 waren. Zingen van psalmen, zelfs op de fiets! Spontaan zeggen: Ik hou echt van de Heere, ik wil graag bij Hem wonen!
Ik herinner me ook nog dat mijn zoon soms bang was 's nachts en er niet van kon slapen. Het enige wat hielp was hardop bidden en zingen van "Jezus is de goede Herder". Zulke momenten ontstaan door de situatie, het is dan aan jou als ouder om er ruimte voor te geven en de Heere God bij de situatie te betrekken.'

Heb je tot slot nog een tip voor andere ouders?
'Op oudere leeftijd komen de kinderen met kritische vragen. Het is dan zo belangrijk dat je er als ouder op ingaat en eerlijk bent. Dat je ook laat merken dat je vanuit de Bijbel keuzes maakt en vanuit de Bijbel wilt leven. We denken dat het heel belangrijk is om daarover open en eerlijk te zijn naar je kinderen toe.'

* Wegens privacy redenen zijn alle namen van dit gezin gefingeerd.

1 Opvoedingsbron - In gesprek.indd 15 5-1-2015 13:16:36

Thema-avonden ter verdieping of aanvulling op opvoedingsbron

Wil je een thema-avond geloofsopvoeding (over dit onderwerp) organiseren in je gemeente? Nodig dan de Hervormde Zondagsscholenbond of de HGJB uit om deze avond te verzorgen.

Geloofsopvoeding binnen het gezin! (B#Z)

De Hervormde Zondagsscholenbond heeft deskundige sprekers beschikbaar die een avond kunnen verzorgen over het onderwerp 'Geloofsopvoeding binnen het gezin!'
Tijdens deze interactieve avond voor ouders en leidinggevenden van plaatselijke zondagsscholen komen o.a. de volgende onderwerpen aan de orde:

- in gesprek je met je kind(eren)
- voorbeeld zijn, wat zien kinderen?
- rol van de gemeente bij opvoeding

Waar/wanneer: op aanvraag in de eigen gemeente, datum in overleg: c.m.codee@gmail.com. Kijk op www.hervormdezondagsscholen.nl – Materialen – tabblad 'Werkgroep Educatief Beraad'.

Praten over God (HGJB)

Een medewerker van de HGJB leidt een interactieve avond waarbij afwisseling is tussen bijbelstudie, werkvormen, onderling gesprek, (pedagogische) informatie en praktische tips.
De thema-avond 'Praten over God' gaat over het voeren van geloofsgesprekken in het gezin. Vragen die aan bod komen zijn:

- Kun je momenten 'creëren' om met je kind over God te praten?
- Hoe reageer je op vragen van je kind waarop je het antwoord eigenlijk niet weet...?

Kosten: €175,-
Waar/wanneer: op aanvraag in de eigen gemeente, datum in overleg: info@hgjb.nl
Kijk op www.hgjb.nl – werken met jongeren – tabblad 'Gezinnen' voor andere beschikbare thema's.

Basiscursus Geloofsopvoeding (HGJB)

Een korte cursus waarbij in drie avonden de basis van de geloofsopvoeding aan bod komt. De avonden zijn interactief van opzet: er is afwisseling tussen bijbelstudie, werkvormen, onderling gesprek, (pedagogische) informatie en praktische tips. Voor ouders met kinderen van 2-12 jaar.
Onderwerpen die aan bod komen:
Geloofsopvoeding...

- ... als gelovige ouder (avond 1)
- ... in de dagelijkse gezinssituatie (avond 2)
- ... en geloofsoverdracht (avond 3)

Kosten: €400,- basiskosten + €10,- per deelnemer
Waar/wanneer: op aanvraag in de eigen gemeente, datum in overleg: info@hgjb.nl
Kijk op www.hgjb.nl – werken met jongeren – tabblad 'Gezinnen' voor meer informatie.

Themabijeenkomsten (VB)

Tijdens de themabijeenkomsten treffen vrouwen elkaar rondom een thema dat door een of meerdere sprekers is ingevuld.
Waar/wanneer: op verschillende plaatsen in het land, in de maanden januari t/m maart.
Kijk op www.hervormdevrouwenbond.nl/bijeenkomsten/themabijeenkomsten/ voor meer informatie.

Verdiepingsconferentie voor 25+ (MB en VB)

Een conferentie voor mannen en vrouwen van 25-40 jaar rondom een thema. Met centrale sprekers en workshops.
Kijk op: www.verdiepingsconferentie.nl.

Themadagen voor mannen (MB)

Ontmoetingen tussen mannen in de regio, rondom een thema dat door een of meerdere sprekers is ingevuld.
Waar/wanneer: op geplande data + op aanvraag in de eigen regio: j.h.lammers@hetnet.nl
Kijk op www.hervormdemannenbond.nl – tabblad 'Thema-dagen' voor geplande data en meer informatie.

Themazaterdagen (VB)

Tijdens de themazaterdagen treffen vrouwen elkaar rondom een thema. Er zijn 2 themazaterdagen voor alle leeftijden en 2 themazaterdagen speciaal voor jonge vrouwen.
Ingrediënten van de dag:

- Luisteren naar een boeiend thema
- Onderlinge ontmoetingen
- Bezinnende workshops
- Muzikale momenten
- Creatieve workshops

Kijk op www.hervormdevrouwenbond.nl/themazaterdagen-2015 voor meer informatie.